

Tabula Primi Volum.

Primum volumen Statutorum
Auguste Perusie Magistratum ordines
et Auctoritatem aliaque egregia Cui-
tatis ordinamenta continens
nuper emendatum auctum
et impressum ad pu-
blicam utili-
tatem.

D
1
189

Handwritten signature and text

Primum volumen Statutorum Auguste

Perusie ad Magistratum ordines et Auctoritatem
aliaque egregia Civitatis ordinamenta conti-
nens nuper emendatum auctum et im-
pressum ad publicam utilitatem.

Hieronymi Cibbi Causidici Perusini Epigramma.

Gryphe decus volucrum: Princeps Celeberrime penne
Præpetis: & Rostri Gloria fama Iubar.
Accipe sacrarum tua docta Volumina legum/
Nuper ab eximiis enucleata Viris:
Hæc seruant/plectunt/Arcent/Comitantur/honorant/
Iustitiam/Sontes/Crimina/Iura/Probos.
His Augusta tibi seruantur Moenia/Nomen/
Diuitiæ/ciues: His tua sceptrâ vigent.
Si qua videbuntur/Primis tibi Deuia: siue
Libertas sacris Clauibus ulla datur.
Dedecori Fortuna prior tibi Maxime non sit:
Immo hylaris Claves tempus in omne feras.
Nam referant superum portas. & Tartara sanctis
Clauibus Atra parent/subdita terra patet.
Illis Suffultus/Tectus/Tutusq; malignum
Nil merues: oberit nil tibi Gryphe Nocens.
Rostrum pande Ferox: Vngues extende verendos:
Tolle caput: Pennas rolle Superbe leues.
Et tua veridico defende Volumina Sceptro:
Irrita ne pereant tot benefacta Virum.

Primum volumen statutoꝝ Auguste Peru-
się nouiter reformatum per excellentissimuz
Iureconsultũ dñm Adariottum Bom-
cambium ⁊ eximuz Lausidicum
dñm Hieronymum
Libbum.
Feliciter Incipit.

Hieronymus Libbus ad Lectorem.

Miles Cãdidissime lector
Librum primũ sta-
tutorum Auguste Ciuitatis cu-
ra ⁊ ope Decennurum amplissi-
miq; Magistratus vt in probe-
nio sequentis libri Jamdiu dili-
gentissime annotatum fuit nuper emendatum cor-
rectum ⁊ auctum per excellentissimũ Iureconsul-
tum dñm Adariottum Bomcambium ⁊ per me
Hieronymum Libbum Lausidicuz perusinu ad-
iectis statutis ⁊ q̄ pluribus sanctionib⁹ tam a no-
bis q̄ ab alijs Jampridie editis quas aut vete-
res ignorauerunt aut silentio preterierunt: vel lon-
ga tempoz curricula variq; modernoz ritus in-
dlexerunt emergentes ve subinde Casus perspicu-
ciores hominum mentes ad ipsas impulerũt. Nec
hesitanduz est aliqua et̄ superesse que ⁊ nos prete-
rierint. homines enim sumus variq; negocijs oc-
cupati: Longeq; breuius spacium nobis q̄ alijs
doctoribus ⁊ Lausidicis qui reliq; volumina emẽ-
dauerunt ptigit. Etenim tempore Egemus vt ali-
qd maturius agamus: arctauit Insuper nos Im-
pressoris instantia: adeo qd nõ ab re P̄iscos illos
Apellem ⁊ Polycretum pictores celeberrimos
extraq; omnem pingedi aleam positos imitari po-
tuissimus: q̄ absolutis opibus inscribebant Apel-
les aut Polycretus faciebat tamq; inchoata sem-
per arte ⁊ imperfecta vt ð iudicioꝝ varietates su-
peresset artificis regressus ad veniam veluti emen-
datoꝝ q̄q; desideraretur si nõ esset interceptus.
immensaq; insuper huius voluminis emendatoꝝ
preter ceteras subit cura iniuncti oneris metã atin-

gere ac tanti magistratus votis respondere an-
cipes vt que a nobis ederentur veteribus cõdigna
existimarentur. vetera eniz p̄culdubio preciosiora
sunt qz vetustatem redolent. Arduumq; subinde
existimauimus nouis auctoritatem nitorem gratiã
fidemq; exhibere. Et omnibus casib⁹ occurrere ac
cuilibet casui conueniens ⁊ irrefragabile remediũ
adhibere. veruz ⁊ dys lacte r̄nstici multeq; gentes
suppliciant ⁊ mola tantum salsa litant qui non ha-
bẽt thura. Nec vlli fuit vicio. deos colere quoq; uo-
modo possent. erunt ⁊ olim q ⁊ nobis ingenue plu-
ra ⁊ meliora addici posse fatentibus nouis inuen-
tis decertabunt prout ⁊ ipsi cum P̄uoribus feci-
mus. Quoz tamen bene reformata ⁊ aucta nomi-
natiz presenti volumine inseruimus: nec nobis. ⁊
quidem iure ascribi volumus. Est eniz benignum
⁊ pleni ingenui pudoris fateri per quos profeci-
mus. D̄noꝝij autem animi ⁊ infelicis ingenij est.
deprehendi infurto malle q̄ mutuum reddere. cuz
p̄sertim fors fiat ex vsura. Quippe occultator alie-
ne laudis furi par esse videt. Superest igitur vt
aucto instauratoq; opere exhortemur quoscunq;
presentes sanctiones inspecturos vt librum hunc
citra omnem liuoris aculeuz libenter ⁊ alacri ani-
mo suscipiant. Et semetipsos sancitis ⁊ institutis
huius voluminis sic imbuant ⁊ erudiant: vt illos
spes pulcherrima foueat eosdez priuatis negocijs
occurrere ⁊ reipub. in partibus eis credendis sa-
lubriter posse gubernare. Cum nihil vt sumus ora-
tor ⁊ lingue latie iubar atestatur. principi illi deo
in terris acceptius sit: q̄ homines in ea sciẽtia ela-
borare, que multis ⁊ p̄sertim Reipub. sit p̄ futu-
ra. Et omnibus qui patriam conseruauerint adiu-
rint auxerintq; certum esse in celis diffinitũ locum
vbi beati sempiterno euo fruantur. Que omnia vt
feliciter excussa mentis caligine optatum sortiant̄
effectum: a Summo Deo Optimo exordiuꝝ capie-
mus. Cum vbi Christus nõ est fundamentum ibi
nullius boni operis superest edificiuꝝ: foelicioꝝq;
auspicio quicq; inchoare aut exequi humanus ne-
queat animus q̄ diuino presidio ⁊ illo nomine qd̄
est super omne. nomen suppliciter inuocatis.

Hieronymus Cibbus caudicus Perusinus magnifico Domino Alphano
de alphanis Perusiae Umbriaeque Quaestori dignissimo.

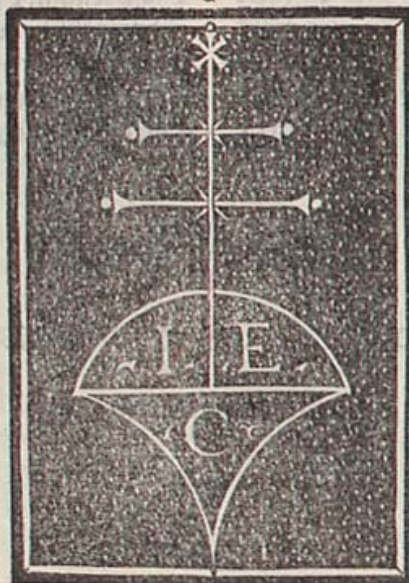
GRATVM mihi fuerat magnifice dñe Alphane mihi colendissime inter pbatissimos no-
stre tempestatis viros perusina hac in ciuitate tāq̄ sidus irradians matutinū: me iam biēniū
lapsu imminente ad reformationē huius primi Voluminis Statuorū cū excellentissimo iure cō-
sulto dño Mariocto boncambio ab amplissimo decemuiroꝝ magistratu/cui nūc tu praesides &
dux & comes es/electū fuisse: Tum quia ut facundissimus callidissimūq; græcorū dux Itacus di-
xit: Est aliquid de tot maiorū milibus vnū a Diomede legi. Cum etiam quia anxius eram quātū
luscūq; essem aliquid noui in mediū afferre. Quod ciuibus ipsis honorificum ytile & expediēs
esset: in ipsiusq; ciuitatis decorem cederet & rempublicam augetet: Quo nihil sanctius utilius ac
Deo acceptius esse ab omnibus de republica scribentibus affirmatur. Accedebat etiam & animo
insitum fuerat id mihi honori ingentiq; erga rempublicam amori ascribēdū esse. Attamen quia
in presentiarum te tanto magistratu praesidēte ultimam manū impressores & ego imposuimus:
gratissimum ac longe gratius mihi fuit/vt illud prout est absolutū dignitati tuæ exhiberē: imo
ut aptius ueriusq; loquar dedicarem. Tua enim virtus (ut citra omnem assentationis gradum &
aliorū inuidiam dixerim) summa eruditio/magna diligentia/incōcussa fides/integerrima probi-
tas/solidissimum iudiciū/ppriaq; dignitas quā licet p se stet non parum augent illa duo legum
lumina Bartolus paternus atauus & Ioannes Petrutius de monte sperello auus maternus ma-
ioribus dedicationibus digna sunt praestabūt & mirum in modū ea omnia ipsi volumini aucto-
ritatem & decorem augebunt quia tibi dicata sunt: accipe igit dignissime Alphane hilari fronte
Volumen ipsum a me tibi ut iam nosti deditissimo: de quo quodlibet tibi polliceri posse nō du-
bitas castigatum auctumq; vna cum dicto dño Mariocto ac celeberrimo illo domino Vincētio
herculano. I. V. peritissimo cuius cōsilio & auctoritate ac iudicio ob ipsius dñi Mariocti senium
& decrepitam etatem semp & in hoc volumine pferim usus fui: quod etiā ea de re tibi gratius
fore illudq; tanto utilius ipsi reipublice iudicaturū arbitror quāto ab eminentissimo tibiq; grati-
simo uiro ac uera amicitia grataq; affinitate (& quorū pars magna fui) iunctissimo emanauit.
Nosti enim & tibi exploratum est quantus uir ille sit/publicis priuatq; cōsiliis pster/quantū suā
diligat rempublicam quantū inter alios totius ausionie polleat iure cōsultus. Quo factum erit ut
si tuo integerrimo iudicio Volumen ipsum approbatum fuerit: nihil erit ut in eo culpari possit.
Vale & ut soles me ama.

PERUSIAE IN AEDIBVS HIERONYMI

FRANCISCI CHARTVLARII

AVGVSTO MENSE

M. D. XXVI.

Secundum Volumen.

Reformati emendatiqz nouiter

Juris Ciuitatis Populiqz Perusini

Statutoꝝ Secūdu Volumen. Per-

egregiū sane vereqz opus aureū.

Ciuium causaz materiam z

ordinem cōtinens. Nunc

primū ad publicaz

cōmoditatem

imp̄ssum.

Secundum volumen.

Reformati emendatiq; nouiter
Juris Ciuitatis Populiq; Perusini
Statutoꝝ Secūduꝝ Volumen. Per-
egregiū sane vereq; opus aureuz.
Ciuium causaz materiam ⁊
ordinem continens. Nunc
primum ad publicam
commoditatem
impressum.

¶ Repetite prelectionis statutorum Lib. ij.

¶ Prohemium.

Ex ipsa cum propter humane nature transgressionem: ac varietatem inuenta editaq; fuerit: z animantium status sub perpetuo motu consistat: z constitutio nulla prolata sufficienter ob nature variabiles z machinationes promulgata correctione no egeat. Non debet reprehensibile iudicari si fm varietatem tporum statuta et varientur humana: cum fm canonicas sanctiones deus ipse ex hys plurima q inueteri firmauerat in nouo mutauerit testameto. Constituerat itaq; sibi iam pdem ciuitas nostra in illo veteri omnimode libertatis statu plurima que ad pns innouata eademq; correcta partim no necessaria frustra membranas occupare videbant. Ex quo plerumq; lectoris animus fastidio affectus: cuz delectus ipsorum difficilis esset: et in contingentibus ad extranea se couertebat. Accedebat quoq; q extrauagantia plurima passim matres gestire cernebant z post liminio quoda iure pprio antiqua repeteret loca. Cum z ipsa no in breue uolumen extenderent z eo satis anxium sibi exposcerent inuestigatore. Cotulit decreto noui iuris z constitutioni huic q z Justinianu sanctissimu Principem incoponendis iuribus hoc ipsuz fecisse literis erat tradituz. Nam peregregia cu mandasset fieri comentaria editum opus multis ab hinc annis usu exigente ad nouam redegit formam. Soleantq; quicq; medici egritudinum diuersitati nonuq; addendo itideq; diminuendo pleraq; aut nouiter inueniendo fm exigentiam medicine varietate consulere. Accirco psiderans res publica Perusina ea adhiberi posse ciuitati que corpori adhibent remedia. Ne per successiuas tempoz mutaciones z variatos exitus aliq; inferri cuiq; plone preiudicium posset simul vt z querentiuq; lites amputare laboribus z expensis parceret maturo sepius consilio prehabito stabili firmaq; deliberatione solenniter decreuit z statuit: suoz statutoz in quatuor volumina diuisoz

reformatione fiendam: z ad id opus explicandum quatuor ex suis doctoribus z ex causidicis totidez quos magis idoneos expertos sufficientes boniq; publici zelatores dijudicauit prelegit z deputauit vnicuiq; doctoz predictoz cum vno ex dictis causidicis vnum ex dictis quatuor voluminibus reformandu assignauit. Et secudu dictoz statutoz uolumen dno Vincentio de herculanis. A. J. doc. z costoziali aduocato: z dno Adinutio vanulo pstanti causidico: q alacri studio ac sedula diligentia sibi demandatum opus explicuerut dictuq; secundum statutum reformauerut z sic reformatu dictis alijs tribus excellentissimis doctoribus z prestantibus causidicis exhibuerunt qui vna cum predictis dno Vincentio z dno Adinutio oibus mature digestis optime coposuerunt z reformauerunt z pdicte rei publice nostre Perusine tradendu per eam edendum ac publicanduz dijudicauere modo z ordine sub cogruis infrascriptis titulis. Ad laudem oipotentis dei z dni nostri Jesu Christi eiusq; pientissime matris sempq; uirginis Marie: gloriosissimoz martyrum Laurentij: Herculani z Constantij huius auguste Urbis patronoz ac defensoz ac totius celestis curie.

¶ De campana pulsanda ad ius reddendum.

Rubrica. prima.

Secundo huius voluminis libro de iure reddendo z campana ad id pulsanda titulu preponentes sic duxim⁹ inchoandu q potestas z capitaneus vel ali⁹ iudex sine

officialis magnifice Ciuitatis Perusie illis die

troni famulorum non possint semper et continuo notarios aut testes ad ludere per pbando solutiones et satisfactiones: quo fit ut locatores per sepe vel denegant vel subterfugiant: de rebus de die in dies prout deberent scripturas facere vel fieri facere in graue tamen damnum preiudicium et iacturam solvere alias debentium: qui lapsu temporis se soluisse vel satisfecisse probare nequeunt ideo.

Statuimus et ordinamus quod quicumque insuper locauerit ad pensionem vel laboritium vel ad copiumum aliquid predium urbanum vel rusticum vel aliam rem in ciuitate burgis aut suburbis aut comitatu Perusie consistens vel consistentes vel operas seu famulatum ad aliquid tempus alicui pro aliqua mercede promiserit: quod transacto vno anno post quemlibet annum locationis predictae ubi ad plures annos: locatio et respectiue conductio facta fuisset vel si ad vnum annum tantum vel minus tempus facta extiterit: post talem locationem finitam cuiuslibet anni: non possit nec valeat ab ipso pensionario vel copumatore vel colono: vel conductore vigore talis locationis: vel famulatus: aliquid petere et multo minus exigere: Nisi de eo quod pretendit sibi deberi: vigore talis locationis seu promissionis pro preterito tempore habeat instrumentum manu publici notarij confectum vel scripturam manu propria ipsius conductoris: in quo vel qua ipse colonus: vel copumatorius vel conductor: vel patronus dicti famuli fateatur se esse vel restare debitorum ipsius locatoris seu creditoris de et pro preterito tempore in vel de aliqua quantitate vel rebus: ubi

talis debitor sciat scribere et possit scribere. Et ubi nesciat vel non possit scribere: aliam scripturam manu alterius saltem duobus testibus subscriptam: vel nisi infra dictum tempus vel annum post finitam locationem vel lapsum cuiuslibet anni ipsius locationis et respectiue conductionis ipse locator vel creditor in iudicio ab ipso pductore: colono: vel pensionario: vel patrono: petierit illud de quo pretendit sibi non fuisse satisfactum per ipsum pensionarium vel colonum aut conductorem pro preterito tempore ipsius locationis cum notificatione de tali petitione manu publici notarij in forma de iure valida bis facta per iudices diuersis diebus coram quotalis petitio facta fuerit: legitime de tali petitione et notificatione cum relatione per baiulum seu nuncium comis perusie seu alicuius artis ipsius ciuitatis.

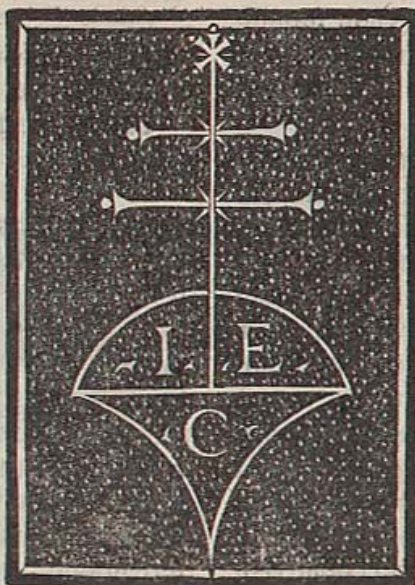
Et hec que dicta. Et statuta sunt in de et pro pensionibus optimis colonis laboratoribus et famulis: locum habeant in omnibus et per omnia in foccitis et pro foccitis quorumcumque aialium: finito tamen tempore cuiuslibet foccite et transacto vno anno post finitam foccitam videlicet quod dans foccitas non possit debitorum aliquid petere nisi modo et forma sicut supra: statutum fuit in pensionibus laboritij optimis et famulis.

Registrum .

AA BB CC DD EE FF

Omnes sunt terni preter FF q est quaternus.

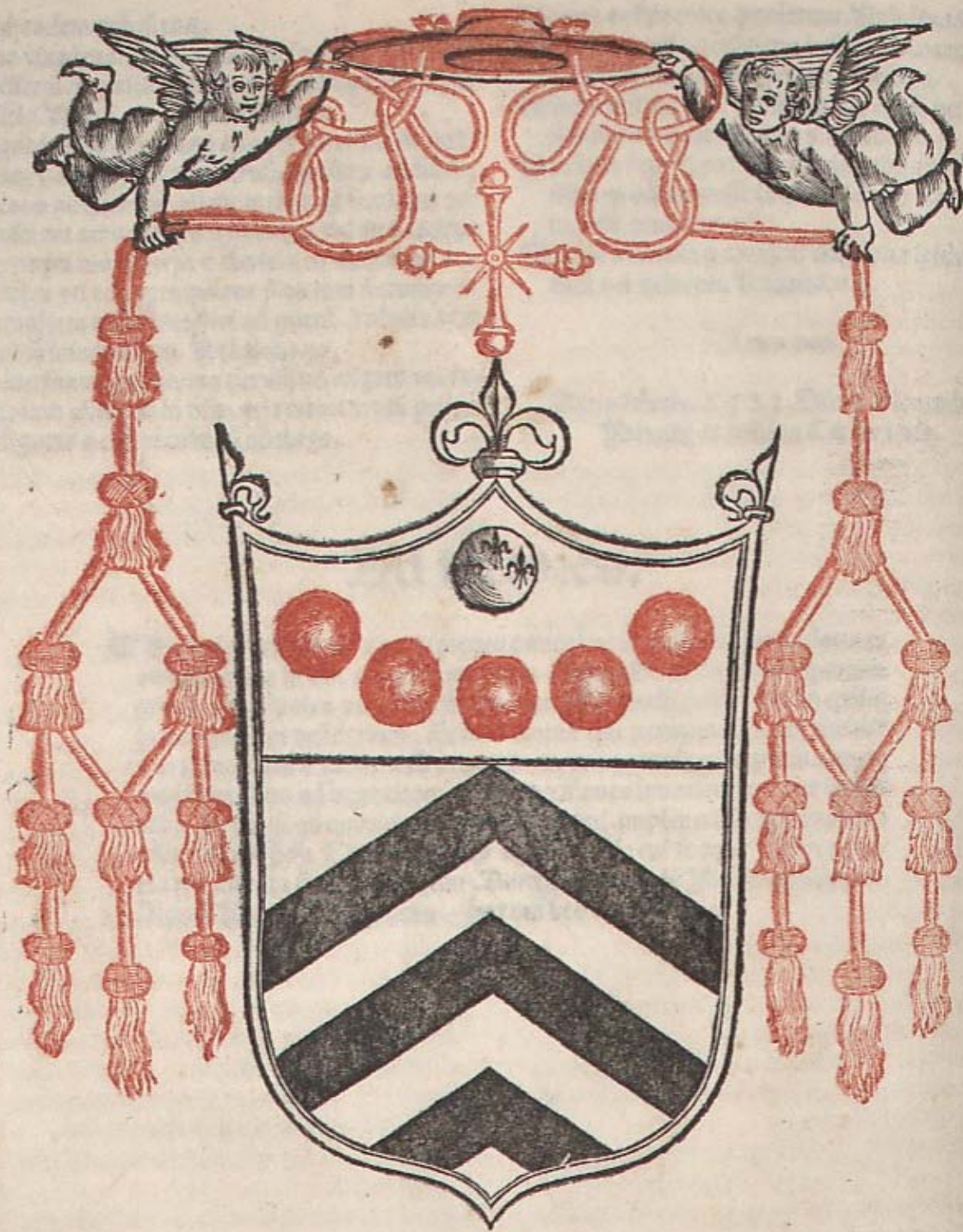
Ad omnipotentis Dei laudem: opus perfectum extitit Perusie per Hieronymum Francisci Baldassarri de catholaris.
 Ad. cccc. xxij. die. 3. Aprilis.

Tertium Volumen.

Civitatis populiq; Perusini
Statutorum Tertium Volumen
Universam pene controuersiaz
criminaliũ molez z materiã
cõplectēs : Ad perusinoz
beneuientiũ utilitatẽ
z desideria Jam iaz
feliciter in lucem
editum.
✠

T Reuerendissimo In xpo patri. B. dño. F. Armellino medices titu. sancte **M**arie in transiberim & sancti **C**alixti p̄bytero **C**ardi. prouincię **M**archię de latere legato. **S. B. M.** Clementis pape septimi **C**amerario digniss. Hieronymus cartbolarius ciuis **P**erusinus humiles cõmendationes.

Nuper **R**me dñe cuz ex thipis nostrę bibliothecarię officinę **T**ertiu magnificę **A**ugustę ciuitatis **P**erusiã ad maiorę ciuim cõmoditatę statutoꝝ volumen mea industria p̄mo excussim in lucem aduenturũ foret cõsiderans p̄stantiam, sublime ac q̄si diuinũ ingeniu; integritatę: p̄bitatem iustitiã, in pauperes misericordias in augęda religione laudabile studiũ: In ecclesias sacrasq; edes liberalitatę & munificentia; aliasq; p̄stabilissimas virtutes. Quibus circũspectũ integerrimũq; animũ tuũ ita exornasti: vt nõ solũ ciuitati & ciuib⁹ p̄sinitis summa clementia p̄ iustitiã fauens. Verũ toti⁹. **S. R. E.** **P**atrimonio qđ p̄ cõtina & sũma camerariatus officij sollicitudine & amplifias & decoras magno adiumento ornamentoq; fuisse appareas. Non ab re existimaui id, q̄cđ opis p̄mũ renouatũ exiens sub sacro tui nominis auspicio oibus ciuibus exoptatũ exhibere. Quãobrem nos ois eiusde; seruuli hoc auspiciamur qđ quemadmodũ hec ciuitatis decreta: qđ partim deperdita, partim qđ eoz copia facile nõ dabat in publico archiuo latentia/nunc publica effecta n̄ros animos instruet, & politicã vitã a malis ciues incolasq; conatibus rep̄medo, docebũt & in melioris vitę frugem iugiter reformabũt: ita sacru tuę sumę circũspectionis nomen reipsa immortalitatem & p̄petuã gloriã huic operi, put cõmuni patrię n̄re, liberalitate, summis virtutib⁹, & sapiętia p̄stitit, sua auctoritate donabit & feliç p̄petuo viuas. **P**erusię. xv. Decẽb. 1523.

Postq̄ est finitum hoc Tertium Volumen statutorum Cum additionibus declarationibus ⁊ correctionibus de quibus supra omnipotenti Deo ⁊ eius gloriose matri Marie ⁊ sanctis omnibus celestis curie gratias agamus. Et si verbose nimis aut minus correcte minusq̄ perfecte aut ornate seu in aliquo errauerim in eis. Ego Petrus phylippus cresimbenti causarum procurator antedictus veniam peto ab omnibus ⁊ excusari: non enim omnia possumus omnes: ⁊ me incunctis ac dictas vt supra factas additiones subijcio. Correctioni supplicationi seu diminutioni ⁊ confirmationi Reuerendi patris ⁊ dñi. d. Francisci pitte. A. J. doc. de p̄sis ac prothonotarij apostolici Reuerendissimi in xpo patris ⁊ dñi. d. Syl. S. Ro. Ecclē. presby. Card. de Cortona Legati Perusie ⁊ C. Vice legati generalis benemeriti.

Sedente sanctissimo In xpo patre dño nostro dño Adriano diuina suffragante gratia Pont. vj. eiusq̄ pontificatus anno primo.

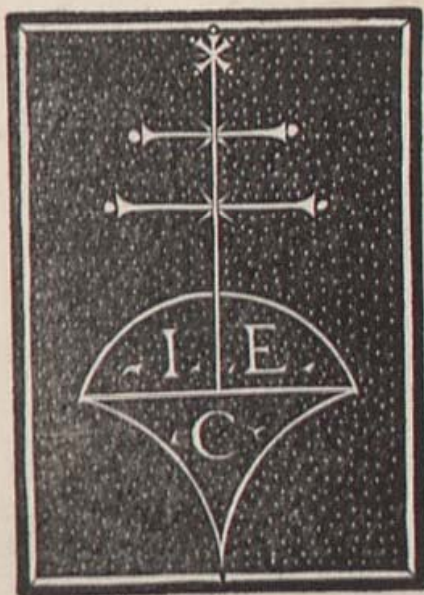
Existētibz Magnificis viris Seuero ascanij de Alphēns ⁊ socijs decurionibus ⁊ decem viris nostre Perusine reipublice pro posse huc compendio fauentibus: Ad laudem omnipotentis Dei totiusq̄ curie celestialis. Dictore dño Peregrino latioso forliuēsi equite ⁊ comite ac. J. v. doc.

Registrum

AAA BBB CCC DDD EEE FFF GGG HHH III KKK LLL

Omnes sunt terni preter LLL qui est quaternus.

Ad omnipotentis Dei laudem: opus perfectū extitit Perusie p̄ Hieronymū Francisci baldassarri de carbutarijs.
M. ccccc. xxij. die. 23. Julij.

Quartum volumen.

Quartum volumen statutorum

**Magnifice et Auguste Civitatis Perusie
decus et ornatum aliaque multa per-
egregia civitatis ordinamenta**

**nonnullaque de Vacu et perusino Clusis co-
plectens et explicans noviter reforma-
tum/castigatum/revivum et au-
ctum. Nunc primum ad pu-
blicam utilitatem editum
et impressum.**

✠ GRYPHES LOQVITVR. ✠

Hactenus has leges, & municipalia iura
Civibus abstulerant tempora dura meis
Hoc quibus, & rostrum, nobis unguetque retusi:
Et nullum pennæ præperis om̄n erat.
At nunc nostrarum disiecta volumina legum:
Forma aliud capiunt sub meliore/decus
Ergo caue, hos ungues: quisquis, rostrumque laceffas
Arma etenim auxilio hæc, Gryphes adunca gero.

☉ Francisci Septimii Tudertis Terrastichon
In quo Gryphes Loquitur.

Tum placidus : tum mitis ero, si legis amicus
Candida si patriæ iura tuere meæ :
At quicumq; sacras : Contra : temerabere leges
E/placido/Gryphum senferis esse ferum.

☉ Io. Galli Tifernatis in Urbis Perusię Statutum Terrastichon.

Armiferi cum me decoret vis bellica martis,
Censear & sacris legibus esse potens .
Vnde mihi exurgat geminarum gloria laudum :
Non est quo celebrer, vltorius ue' colar.

☉ Laſtantii Iouii Vcianelli, Ad Lectores candidos Hexastichon.

G R Y P H V S L O Q V I T V R .

Me super horrendum positum precor aspice Gryphum
Sortitum hunc parua non ratione locum .
Insequor infandos, leges temerare verustas
Audentes, rapidis vnguibus eripio,
Eia igitur nostram (fueris quicumq;) caueto
Sæuitiam, inleges sum ferus , atq; nocens .

¶ Dominus Ioannes Alexius ad Lectores .

Signa Ladislaus rex quondam dedit aurea : monstrat.
 Hoc Leo : qui pollet robore / & imperio
 Hæc cælo / hæc terris chara est / hæc manibus ipsis
 Proles : hoc hecate : est quæ tribus vna locis .
 Dicam aliud : iunctas feruet Leo / frigida phœbe :
 Hinc fit temperies / quam mea signa ferunt
 Hac fulgent, vrbis Tyrrenæ iura magistra
 Censuramq; meam / qualia cernis habent .

Quartum Volu.

C Sinibaldus Fertulinus notarius publicus ac causidicus Perusinus
Ad Lectores et optimos iurium amatores.

AD laudem Decus et honorem omnipotentis dei eiusque gloriosissime matris Marie
semper virginis et gloriosissimorum martyrum Laurentij Constantij et
Perculani huius inclite et magnifice ciuitatis perusine protectoz et defensor: explicit Quartus et vltimum
Statutorum volumen Auguste ciuitatis Perusie nuper editum, reformatum, castigatum et auctum accu-
rateque reuisum cum additionibus que plurimis clarissimi. A. J. doc. dñi Pauli salutij et egregij causarum
patroni dñi Joannis Alexij perusinoz ciuium vias/pontes/fontes/cloacas/formas/aqueductus, multaque
de lacu et clusio perusino continens: aliaque peregregia ciuitatis ordinamenta satis pulchra perutilia et scitu
digna complectens et explicans: In quo siquid reptum fuerit quod sit minus perfecte dictuz riteque limatum
ac omni ex parte politum: precor vniqueque vestrum vt non liuoris aculeo aut detractionis studio sed cha-
ritatiuo calamo emendandum suscipiat: scio etenim nec istud inficior quod in opus maiori indigeret elima-
tione: Agite igitur lectores candidi et optimi iurium amatores qui reipublice/vobis et alij prodesse cupitis
hoc statutorum opus nunc primum impressum diligenter emendatum ac tam polite et pulchre perfectum
vobis comparate vt eo ad laudem altissimi: decus et honorem reipublice Perusine vestrum aliorumque co-
modum vtentes mercedem eterne felicitatis consequi valeatis.

C Magnificis Perusine comunitatis Artium prioribus dño Mariotto ferrazo et dño Petropanlo
ser Petri Joannis de Consulibus. Hieronymus Chartularius. S. B.

Quo ad vixero (Magnifice dñe Mariotte ferrazze et Petrepaule ser petri Joannis)
vestras nuquam personare et extollere laudes gratiarumque actiones desistaz:
Si quidem labori meo miserti/opus quod non modico sumptu et sudore/magna ex parte excusseram: sed
tanquam mancus/non eo vultu a pluribus suscipiebatur/vt equum erat/curastis solertia et humanitate vestra
integrum vt esset. Quo factum est/vt non modo ego vobis plurimum debeam/sed et omnes virtutis/probitatis/
equi/iustitie ac recti amatores quibus diuinum hoc suffragatur opus affluentius laudes exoluant. Dum. n.
extremo eiusdem libro operam datis decorem restituui/quo carent ea que formam quodammodo vltimam non
sortiuntur/non infima digni laude estis. Quando perfectio omnis ab vltimo dependet sine. Vestro igitur patro-
cinio ac tutela diuinum statutorum perusinoz opus in lucem integrum pdeat/nec immerito si sub iustissi-
mis vrbis moderatoribus iustitie precepta hec et sanctiones equissime edantur. Valete clientuli vestri non
immemores. Perusie. 14. Maij. 1528.

C Sedente sanctissimo In xpo patre dño nostro dño Clemente diuina suffragante gratia Non. vij. eiusque
pontificatus anno quinto. Et R. dño Vincentio Pimpinella Archiepo Rossan. Perusie vmbriegz
vicelegato meritiss. auctore ac patrono obseruandiss.

C Existentibus Magnificis viris dño Galeazo Ballono et socijs decurionibus et decem viris Perusine
reipublice huic compendio fauentibus.

✠ PERUSIAE IN AEDIBVS HIERONYMI ✠
FRANCISCI CHARTVLARII
MAIO MENSE
M. D. XXVIII.

✠ ✠
✠

REFORMATIO

RES STATVTORVM LOQVENTI-

um de dotibus, & dotatis Mulieribus, & successio-
nibus ab intestato, ac de vltimis voluntatibus ob-
seruandis, In secūdo Volumine Statutorum

Mag. Ciuitatis Perusie positorū sub Rub.

xlv. & xlvj. in Consilio M. D. P. &

Camerariorū dictæ Ciuitatis legiti-

me, & solemniter obtempte, ac

tam per Illustriss. & Reueren-

diss. D. Legatum, q̄ per

S. D. N. PP. approba-

te, & confirmate,

Sub Anno.

D. M. D.

L X III.

PIVS PP. IIII.

AD PERPETVAM REI
MEMORIAM. Et si pro
Pastoris Vniuersalis Persōa, quā
meritis, licet insufficientibus,
Diuina dispositiōe substinemus

cunctarum fidelium per orbem
Ciuitatum profectum, prouidamq; non solum in
spiritualibus, sed etiam in temporalibus directionē
paterna dilectione cupiamus, Illa tamen apud Nos
præualet sollicitudo, vt Ciuitatum, Terrarumq;
Nobis, & Ecclesiæ Romanæ in temporalibus sub-
iectarum, Ciues & Populi salubribus municipaliū
Statutorum normis iuxta temporum; personarūq;
exigentiam dirigantur, & his, quæ propterea pro-
cessisse dicuntur, vt illibata persistant, præsertim
cum à Nobis petitur ap̄lici libenter adijcimus mu-
niminis firmitatem. Sanè dilecti filij Priores Ar-
tium, & Cōmunitas Ciuitatis nostræ Perusiñ. No-
bis nuper exponi fecerunt, Quòd alias ipsi quam-
pluribus litibus, controuersijs, & differentijs, quæ
inter Perusinos Ciues, & Incolas super dotibus, do-
tatisq; mulieribus, & successiōibus ab intestato,
ac vltimarum voluntatum præstatione, vel obser-
uatione frequēter oriri solebant, modum impone-
re, & equabili moderamine subuenire volentes;
Nonnulla ordinationes, & Statuta licita, & hone-
sta, sub nostro, & Apostolicæ Sædis beneplacito
ediderunt, prout in publico documento desuper
confecto, cuius tenorem de Verbo, ad verbum pre-
sentibus inseri fecimus, plenius continetur. Et si-
cut eadem expositio subiungebat, Licet Dilectus
filius Iulius Sancti Petri ad Vincula Diaconus Car-
dinalis de Urbino nuncupatus, ipsius Ciuitatis Le-
gatus Ordinationes, & Statuta prædicta, tanq̄ hone-
sta, & eidem Ciuitati conducibilia facultatum,
Legationis suæ vigore confirmauerit, Ipsi tamen
Priores Artium, & Cōmunitas Nobis humiliter

supplicari fecerunt, quatenus illis pro maiori eorū
subsistentia robur approbationis nostræ adijcere,
ac alias in præmissis opportunè prouidere de beni-
gnitate Apostolica dignaremur. Nos igitur, qui
publicam Ciuitatis utilitatem, & eius Ciuium præ-
dictorum tranquillitatem sincero desideramus affe-
ctu, huiusmodi supplicationibus inclinati eadem
infrascripta Ordinationes, Statuta, omniaq; & sin-
gula (licita tamen, & honesta, & libertati Ecclesia-
sticæ non contraria) in eis contenta Apostolica au-
thoritate ex certa scientia perpetuo confirmamus,
& approbamus, ac illis perpetuæ, & inuiolabilis
firmitatis robur adijcimus, omnesq; & singulos
iuris, & facti defectus, si qui forsan interuenerint
in eisdē supplemus, ac illa valida, & efficacia fore,
suosq; plenarios & integros effectus ónino fortiri,
& ab ónibus inuiolabiliter obseruari debere. Sicq;
& non aliter per quoscunq; Iudices, & Commissa-
rios, etiam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales in
quibusuis instantijs, sublata eis, & eorum cuilibet
qua visaliter iudicandi, & interpretandi faculta-
te, & auctoritate iudicari, sententari, & diffiniri
debere. Ac quicquid secus à quoquam quauis au-
thoritate scienter, vel ignoranter attemptari conti-
gerit irritum, & inane decernimus. Non obsta-
ntibus quibusuis constitutionibus, & ordinationi-
bus apostolicis, legibus, ac etiam iuramento, con-
firmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia ro-
boratis, statutis & consuetudinibus, etiam muni-
cipalibus, ceterisq; contrarijs quibuscunq;. Tenor
verò Statutorum, & ordinationum, documento
rūq; prædictorum talis est.

¶ De dotibus, & dotatis mulieribus, & suc-
cessiōibus ab intestato. Rub. 45.

MI qua mulier nata, vel nascitura
fuerit, vel erit dotata à Patre, vel
matre, vel alio quocūq; ascēden-
te de bonis, vel rebus proprijs do-
tatis, nō possit, nec debeat ipsa
mulier dotata, nec descendentes
ex ea admitti, vel reuerti ad hereditatem, vel suc-
cessiōne ab intestato alicuius personæ dotatis eam,
vel alicuius ex descēdentibus ab eadem persona do-
tante in bonis, & rebus ad ipsum descendentem à
dotante prouentis. In alijs autem aliunde prouen-
tis ipsi descendentem ipsa mulier succedat tali descen-
denti à persona dotante in tertia parte eius, quod
sibi obuenerit ex successiōne ab intestato ipsius de-
scendentis defuncti, & ab alijs ratis, etiam dictorū
bonorum aliunde prouentorum ipsa mulier peni-
tus excludatur, quousq; superuixerit masculus de-
scendens ab ipsa persona dotante per lineam mascu-
linam. Declarantes, q̄ bona talis descendens de-
functi, vsq; ad eius legitimam, censeantur de bonis
ascendentium, non autem de aliunde prouentis,
¶ Et si mulier plures habuerit fratres, & ab aliquo
ex fratribus dotata fuerit, vel ab omnibus de bonis

dentibus masculis, tunc tali decedenti succedant fratres utrinque coniuncti, & dicti eorum descendentes, & eis non existentibus consanguinei tantum, vel eorum descendentes masculi, iuris ordine inter eos in successione seruando, exclusis dictis ascendentes, præterquam à legitima, in qua succedant, inter eos iuris ordine seruando, & ipsis non existentibus sorores utrinque coniuncte, et earum filij, vel filie tantum iuris ordine seruato, succedant equaliter cum ipsa matre, auia, vel proauia paterna, & alijs ascendentes per lineam maternam. Plz.

¶ Item quando non superessent fratres utrinque coniuncti, vel consanguinei tantum, vel eorum descendentes masculi, neque sorores, ut supra, sed patruus vnus, vel plures, vel eorum descendentes masculi, tunc in medietate bonorum talis decedentis succedat mater, vel auia paterna, vel ascendentes per lineam maternam, iuris ordine inter eos seruando, & in alia medietate succedant patruus vnus, vel plures, & præmortui patrum, vel patruorum descendentes masculi, cum dicto patruo, vel patruis in stirpes, & non in capita, exclusis fororibus uterinis, fratribus uterinis, auunculis, materteris, & amitis.

¶ Declarantes, quod si adessent mater, soror utrinque coniuncta, & patruus, pariter succedant. Plz.

¶ Insuper statuimus, & declaramus, quod filij legitimi seu dispensati possint & valeant succedere secundum tenorem, & valorem legitimationis, seu dispensationis, & voluntatem, ac dispositionem (iuri tamen non contrariam) sui patris, vel alterius Domini bonorum ipsum legitimantis, etiam in præiudicium filiarum legitimarum, & naturalium, & descendentes ab eis, nec non quo ad effectum exclusionis earum à reintegratione, deficiente linea masculina legitima, & naturali, sine tamen præiudicio in omnibus locorum piorum, & personarum ibi existentium. Plz.

¶ De vltimis voluntatibus obseruari. Rub. 46.

Resenti Capitulo Statuimus, & ordinamus, quod testamentum & quælibet vltima voluntas patris, matris, ascendentes, & cuiuslibet supradictorum debeat inuolabiliter obseruari, & quod mulieres non impediuntur ex dictis vltimis dispositionibus capere quicquid eis quocumque titulo relictum fuerit cum dicta tamen declaratione, quod stante testamento, reintegratio illis non detur, nisi, & prout in præcedenti Rub. dictum fuit. Item cum hac alia declaratione, quod quando dotatio reperiretur facta de bonis paternis, & maternis, vel aliorum ascendentes, ut in præcedenti Rub. & mater, vel alius ascendens per lineam maternam in testamento suo, vel vltima voluntate reliquisset aliquid (etiam non ascendens ad legitimam filiam (quocumque titulo, intelligatur (si aliud expresse non dixerit) fuisse, & esse in supplementum legitime omne illud, quod sibi sub dicta qua-

litate bonorum maternorum, vel ascendentes pro dote datum, vel promissum fuerit, & in tali supplemento omnino comprehendere debeat. Plz.

¶ Item Statuimus, & declaramus, quod per hæc præsentia noua capitula intelligantur in omnibus, & per omnia sublata, & cancellata omnia ea, quæ continentur in libro secundo Statutorum nostræ Ciuitatis, de dotibus, & dotatis mulieribus, & successione ab intestato sub Rub. 45. & etiam in sequenti de vltimis voluntatibus obseruandis per filios, & per nepotes, sub Rub. 46. & similiter omnia, & singula alia Statuta, vel Reformationes manu cuiuscumque Notarij, vel tempore cuiuscumque Magistratus circa prædicta hætenus facta, & loco illorum in futurum hæc solum, & dumtaxat sub eisdem numeris seruari debeant in omnibus, & per omnia (sine tamen præiudicio locorum piorum, quæ in omnibus superscriptis Capitulis repetita, & salua esse intelligimus, & intelligenda esse censemus. Plz.

¶ Item volumus, Statuimus, & declaramus prædicta omnia, & singula censi, & esse, ac fuisse Statuta, decreta, & obtenta, accedente consensu approbatione, & confirmatione. S. D. N. & non aliter, nec alio modo. Plz.

Placent quæ supra scripta sunt, & mature digesta per inscriptos Excellentiss. Doctores cum quibus interfui, & conueni. Philippus de Vbaldis V. I. Doctor.

Placent, & mihi Petrophilippo Matheolo, quia interfui, ut supra.

Eodem modo, & mihi Restauero Castaldo, & ad fidem. etc.

Eodem modo placent, & mihi Ioannipaulo Lancilotto.

Eodem modo, & mihi Marcoantonio Eugenio placent, & ad fidem manu propria subscripsi.

Eodem modo, & mihi Tobia Nonio, & ad fidem. etc.

Michelangelus Auditor. Supradicta Statuta, & decreta Ciuitatis Perusie per verbum Placet signata confirmamus, & obseruari mandamus.

IVL. GARD. VRBIN. LEGATVS.

Datum Romæ, Die xxij. Martij. M. D. LXIII.

Sigillum.

Lucasantonius Fab. Secr.

Datum Romæ apud Sanctum Marcum, Sub Annulo Piscatoris, Die xiiij. Iulij. M. D. LXIII. Pont. Nostri Anno Quarto.

Cæ. Glorierius

P E R V S I A E

Ex Officina Andree Brixiani

20570